GUIA PER L'ACOMPANYAMENT EDUCATIU A L'ALUMNAT AMB EPILÈPSIA

Informació per al professorat

ALCE
Asociación de Epilepsia de la Comunidad Valenciana

GENERALITAT VALENCIANA
Conselleria d'Educació, Cultura, Universitats i Ocupació

ACÍ. ARA.

ÍNDEX

1. Introducció

2. Resposta educativa

1. Introducció

L'epilèpsia[1] és una malaltia neurològica que es caracteritza per la presència **d'alteracions en l'activitat cerebral** motivades per diferents causes (genètiques, lesions, malformacions, tumors…) que es manifesten amb crisis epilèptiques de diferents tipus que poden afectar el neurodesenvolupament. La incidència més gran d'epilèpsia es produïx en la **infància, des de la lactància fins a l'adolescència**, amb una prevalença estimada de 3.5 a 11 casos per cada 1000 infants[2] en edat escolar fins als 14 anys.

Estudis demostren que l'alumnat amb epilèpsia **no només pot presentar dèficits a nivell cognitiu, sinó que també pot presentar una taxa més elevada de trastorns psicològics i de dificultats acadèmiques, emocionals, socials i conductuals**[3] en comparació amb l'alumnat que patix altres malalties cròniques i amb la població en general.

1.Fisher, R. S., Acevedo, C., Arzimanoglou, A., Bogacz, A., Cross, H., Elger, J. E., ... i Wiebe, S. (2014). Definició clínica pràctica de l'epilèpsia. Epilèpsia, 55(4), 475-482.
2.Ochoa-Gómez, L., López-Pisó, J., Moros, C. L., Rodrigo, C. F., Martínez, R. F., Samper-Villagrasa, & García-Jiménez, M. C. (2017, January). Estudi de les epilèpsies segons l'edat d'inici, trolades durant 3 anys en una unitat de neuropediatria de referència regional. In Anals de Pediatria (Vol. 86, No. 1, pp. 11-19). Elsevier Doym
3.Carolina, PJ, & William, B. B. (2013). Neuropsicologia en epilèpsia. Revista Mèdica Clínica Les Comtes, 24(6), 987-994.

Guía de Epilepsia

Aproximación a los *tipos de crisis y cómo atenderlas*

Les diferents condicions de salut, derivades de factors com ara el tipus o la durada de les crisis, o el consum de fàrmacs, poden generar barreres que comprometen l'accés, l'aprenentatge i la participació de l'alumnat amb epilèpsia.

No hi ha un perfil homogeni cognitiu en epilèpsia, **cada cas** s'ha de valorar de **forma individualitzada** i dependrà de la presència de les crisis, del tractament farmacològic, de la localització de l'activitat epilèptica en el cervell, etc. A més, hi ha una alta comorbiditat amb altres trastorns del neurodesenvolupament com ara el **TDAH[1] i el TEA[2]**.

L'alumnat menor amb epilèpsia pot mostrar **afectació cognitiva passatgera**, sobretot **disminució** de la **velocitat de processament de la informació** i de la **capacitat atencional**. Això **no** s'ha de **confondre** amb els **símptomes conductuals** ni amb les **característiques personals** d'este alumnat, i cal abordar-les simplificant la tasca proposada per a minimitzar l'esforç cognitiu requerit.

1.Artigas-Pallarés, J., NONELL, K. G., & RATERA, E. R. (2013). Comorbiditat al tdah. Presentació en paper]. II Congrés Internacional de Neuropsicologia a Internet
2.Uzcátegui, A., & Moreno, I. (2021). Comorbiditat dels trastorns de l'espectre autista. Mèrida-Veneçuela. 2020-2021. GICOS: Revista del Grup d'Investigacions en Comunitat i Salut, 6(4), 215-219.

Per totes estes consideracions és recomanable **aplicar diferents mesures educatives** i quan estes no siguen suficients, caldrà fer una valoració sociopsicopedagògica per a concretar el pla d'actuació personalitzat (PAP) tenint en compte les necessitats que l'alumnat presente en el moment concret.

Esta guia educativa té l'objectiu d'oferir al professorat una sèrie de **mesures de resposta educativa que ajuden a compensar les desigualtats** derivades de la malaltia i del tractament. Estes mesures s'han organitzat seguint els quatre nivells establits en el Decret 104/2019, de 27 de juliol, del Consell, que desenvolupa els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià.

Per a més informació relativa als tipus de crisis epilèptiques i com actuar-hi recomanem consultar la *Guia d'Epilèpsia: Aproximació als tipus de crisi i com atendre'ls*, de l'Associació d'Epilèpsia de la Comunitat Valenciana (ALCE).

Possibles dificultats de l'alumnat amb epilèpsia

-A nivell cognitiu

-A nivell emocional

-A nivell social

-A nivell acadèmic

-A nivell conductual

-A nivell de llenguatge

A nivell cognitiu

Memòria

Alteració dels processos de retenció i de recuperació a curt o llarg termini

Atenció

Baix nivell atencional

Processament de la informació

Baixa velocitat per a processar la informació

Habilitats visomotrius

Baixa precisió visual

Alteració de la coordinació visomotriu

Funcions executives (Javier Tirapu)[1]

Dificultades de planificació

Escassa flexibilitat cognitva

Baix control de la funció inhibitòria

Alteració de la memòria de treball

1.Tirapu-Ustarroz, J., Muñoz-Géspedes, J. M., & Pelegrin-Valero, C. (2002). Funcions executives: necessitat duna integració conceptual. Rev. neurol.(Ed. impr.), 673-685.

A nivell de llenguatge

- Baixa qualitat en les construccions gramaticals
- Baixa fluïdesa verbal
- Dificultats de comprensió

A nivell acadèmic

- Dèficit d'atenció amb hiperactivitat o sense
- Dificultats específiques de matemàtiques
- Dificultats específiques de lectoescriptura

A nivell conductual

- Agitació psicomotora
- Irritabilitat
- Desinhibició verbal i conductual o actes inadequats cap als altres

A nivell emocional

Baixa autoestima

Baixa tolerància a la frustració

Ansietat (inquietud, nervis, preocupació...)

Dificultat per a identificar les pròpies emocions i les dels altres

A nivell social

Dificultat per tindre i mantindre relacions socials

Dificultat per a respectar torns de joc o de paraula

Respostes socials inadequades en les situacions socials

2. Resposta educativa: Accés, aprenentatge i participació

NIVELL I

Reposta educativa a nivell de CENTRE

Respostes educatives que cal tindre en compte en l'organització i en el funcionament del centre docent. Els aspectes que cal treballar són: coordinació, concreció curricular i formació.

NIVELL II

Resposta educativa a nivell d'AULA

Mesures que cal incorporar en l'aula. Els aspectes que cal treballar, entre d'altres, són: organització d'espais, dinàmiques grupals i sensibilització.

NIVELL III

Resposta educativa a nivell PERSONALITZAT

Respostes educatives personalitzades que no requerixen un suport especialitzat. Alguns dels aspectes que cal treballar són: accessibilitat cognitiva, programes personalitzats i benestar emocional.

Respostes educatives d'ACCÉS

NIVELL I

Nivell de centre

Planificació i coordinació

- Planificar amb temps totes les mesures educatives tenint en compte les característiques de lalumnat amb epilèpsia.
- Planificar el pla de transició per a la incorporació de lalumnat que passa períodes prolongats de temps a casa a causa de circumstàncies mèdiques.
- Fomentar la comunicació entre el personal docent i els serveis mèdics per tal de comunicar la condició d'epilèpsia de l'alumnat escolaritzat.

Espais

- Organitzar espais de centre amb criteris de necessitat (aules de descans) i de seguretat.
- Assegurar l'accessibilitat física, cognitiva i sensorial dels espais.

NIVELL II

Nivell d'aula

Coordinació

- Realitzar una reunió conjunta del tutor o de la tutora amb l'equip educatiu per a analitzar les barreres del context de lalumnat que presenta epilèpsia i donar una resposta adequada a les seues necessitats.

Accessibilitat de l'aula

- Supervisar l'accessibilitat cognitiva i sensorial de l'aula perquè tot l'alumnat que tinga dificultats d'aprenentatge, atencionals o altres, trobe sempre en l'aula un espai predictible, comprensiu i segur.

NIVELL III

Nivell personalitzat

Activitats extraescolars

- Accessibilitat personalitzada dels mitjans comuns (materials, recursos, etc.) en les activitats extraescolars i complementàries.

Accessibilitat d'espais concrets i de materials

- Ubicar l'alumnat amb epilèpsia en un espai segur que evite possibles danys en cas de crisi.
- En cas de fotosensibilitat, assegurar una bona il·luminació de l'aula, reduir la lluentor de les pantalles i limitar-ne el temps d'ús.
- Permetre períodes de son quan lalumnat ho necessite.
- Vigilar la hiperventilació o el cansament excessiu en les tasques d'educació física.
- Facilitar l'ús de la calculadora i de l'ordinador si cal.

Respostes educatives d'APRENENTATGE

NIVELL I

Nivell de centre

Concreció Curricular

- Planificar, en les concrecions curriculars, els acords metodològics necessaris per a donar suport a l'aprenentatge de tot l'alumnat i previndre dificultats d'aprenentatge.
- Establir criteris conjunts per a seleccionar els materials d'aprenentatge que asseguren l'avançament de tot lalumnat.

Informació

- Mantindre actualitzat l'informe neurològic en el qual consten les mesures preventives específiques necessàries, sobretot en cas d'epilèpsia fotosensible.
- Actualitzar la informació mèdica de l'alumnat cada vegada que les seues circumstàncies físiques canvien.

NIVELL II

Nivell d'aula

Metodologies

- Organitzar les situacions d'aprenentatge tenint en compte els ritmes i els estils de lalumnat.
- Aplicació d'estratègies i de tècniques metodològiques per a la inclusió: programació multinivell, DUA, metodologies actives, actuacions d'èxit, etc.

Avaluació

- Ajustar els procediments i els instruments d'avaluació a les característiques i a les necessitats de l'alumnat de l'aula.

Coordinació

- Coordinar-se a nivell tutorial amb el personal especialitzat que participe en programes amb l'alumnat.

NIVELL III

Nivell personalitzat

Adaptacions d'accés

- Adequar de manera personalitzada les situacions d'aprenentatge. Per exemple, multinivellar activitats, adaptar el material i donar més temps per a fer proves i tasques, asseure l'alumnat a prop de la pissarra, etc.

Actuacions de reforç

- Dur a terme actuacions de reforç dins de l'horari lectiu que milloren les funcions executives, la psicomotricitat i les funcions cognitives bàsiques.

Programes

- Desenvolupar programes per a la millora de la competència lingüística de l'alumnat que presente estes necessitats a causa de la seua condició mèdica.

Respostes educatives de PARTICIPACIÓ

NIVELL I
Nivell de centre

Promoció de la salut

- Implementar programes preventius de la salut física i mental de la *Cartera de serveis de promoció de salut i prevenció en entorns educatius* de la Direcció General de Salut Pública i Addiccions i de la Direcció General d'Inclusió i Innovació Educativa.

Formació

- Promoure i planificar formació que assegure la inclusió de l'alumnat amb epilèpsia del centre.
- Realitzar activitats de sensibilització de l'epilèpsia en el centre, com per exemple el Dia Nacional de l'Epilèpsia a Espanya el 24 de maig.
- Realitzar formació en epilèpsia en coordinació amb el centre de salut.

NIVELL II
Nivell d'aula

Conscienciació

- Promoure accions de sensibilització i d'informació sobre l'epilèpsia en l'aula.

Prevenció de problemes mentals

- Realitzar prevenció de la salut mental tant per a l'alumnat que presente epilèpsia com per a la resta d'alumnat.

Educar en valors

- Realitzar activitats d'acció tutorial per al desenrotllament d'actituds de respecte i de tolerància, d'habilitats d'autoregulació del comportament i de les emocions, així com de les habilitats de comunicació interpersonal i de relació social per a la interacció en diversos contextos.

NIVELL III
Nivell personalitzat

Assessorament a pares, mares o representants legals

- Dur a terme tutories personalitzades per a assessorar sobre estils educatius familiars i evitar la sobreprotecció de l'alumnat.
- Establir cartes de compromisos familiars en les quals figuren aspectes que calga fomentar o treballar amb l'alumnat que presente epilèpsia.

Benestar emocional

- Realitzar un acompanyament personalitzat per desenvolupar i enfortir l'autoestima, el sentiment de pertinença al grup i la confiança en les possibilitats pròpies de l'alumnat.

Xarxa de suport

- Crear un grup d'alumnat ajudant que puga servir de suport i ajuda per a l'alumnat amb epilèpsia.

Resposta educativa d'ACCÉS, APRENENTATGE i PARTICIPACIÓ

Totes estes mesures i programes requerixen, per a la seua implementació, una avaluació sociopsicopedagògica prèvia que determine que, per les característiques de l'alumnat, la resposta educativa planificada en el anteriors nivells no es suficient per a que l'alumnat supere les barreres existents.

NIVELL IV

Accés
- Accessibilitat personalitzada amb mitjans específics o comuns.

Aprenentatge
- Programa personalitzat per a l'adquisició i l'ús funcional de la comunicació, del llenguatge i de la parla.
- Programa personalitzat per a l'aprenentatge motor i la mobilitat

Aprenentatge
- Programa personalitzat per a l'ensenyança de la lectura i de l'escriptura.
- Programa personalitzat per a l'adquisició de les matemàtiques.

Aprenentatge
- Adaptació curricular significativa (ACIS).

Altres mesures d'aprentatge:
- Programa personalitzat per a la millora de les funcions executives.

Participació
- Programa específic de conducta.

ALCE

Asociación de Epilepsia
de la Comunidad Valenciana

Associació d'Epilèpsia de la Comunitat Valenciana

961933940
623540140
600315079

C. del Periodista Llorente, 3, 46009 València

https://alceepilepsia.org

GENERALITAT VALENCIANA | ACÍ. ARA.

Conselleria d'Educació, Cultura, Universitats i Ocupació

Direcció General d'Innovació i Inclusió Educativa

96197 00 90

Av. de Campanar, 32
46015, València